

Metodika popisu textilních výrobků – tkanin

- 1/ lícová a rubová strana
- 2/ směr osnovních a útkových nití
- 3/ surovinové složení
- 4/ dostava
- 5/ vazba

1/ Určení lícové a rubové strany

Líc je lépe upraven, má jednosměrný hladký povrch, rub je hrubší, vyčnívá z něho více konců vlákn, může mít nopky a uzlíky. U vlasových tkanin je vlas na lícové straně (samet, manšestr, dyftýn, cibelín). Tkaniny se vzorem potištěným nebo tkaným mají zřetelnější lícovou stranu. Pozor existují oboulící tkaniny !

2/ Určení směru osnovních a útkových nití

Nejsnáze se určuje podle pevného okraje. Rozlišovací znaky – natažením tkaniny – po osnově se nedá tkanina natáhnout. Po útku je tkanina pružnější – dá se natáhnout.

Osnovní příze jsou kvalitnější, jemnější a delší; útkové příze bývají hrubší a méně kvalitní. Osnovní nitě mají větší pevnost, ve tkanině jsou položeny rovně; útkové jsou zvlněné. Osnovní nitě jsou více kroucené a skané. Útkové nitě jsou jednoduché, mají menší počet zákrutů.

Osnovní nitě mají pravý zákrut a útkové levý zákrut.

U směsových materiálů je osnova z kvalitnějšího materiálu.

Tištěný vzor směřuje po osnově.

Počet osnovních nití je zpravidla vyšší než počet útkových.

Vlas u vlněných tkanin je ve směru tkaniny (stříhá se ve směru tkaniny).

3/ Určení surovinového složení (vždy ve spolupráci s restaurátorem či konzervátorem !).

Zkouška trháním – vytáhneme útkovou a osnovní nit a při přetrhnutí hodnotíme:

ba – vlákna kratší, zašpičatělá,

len – dlouhá vlákna, tuhá rovná

vlna – zkadeřená vlákna, různě jemná

česaná vlna – delší vlákna a rovnější

mykaná vlna - krátká vlákna

Spalovací zkouška – sledujeme plamen a popel

ba – hoří jako papír, šedý popel, zapáchá po papíru

len – rychleji hoří než ba, stříbrošedý popel a zapáchá po spáleném papíru

vlna – hoří nesnadno, škvaří se, zapáchá po rohovině a zanechává ztvrdlé kuličky na koncích vláken

he – hoří pomalu a zapáchá po rohovině

viskózové he – hoří jako papír, zapáchá jako papír

syntetická vlákna – rozdílně, nejčastěji se taví a sublimují - proto se nepoužívá

Mikroskopická zkouška – zvlášť zkoumáme osnovní a útkovou nit – vložíme mezi sklíčka.

Vhodné jsou mikroskopy o 200-500násobném zvětšení.

ba – mírně stočená stužka

len – tyčinka s kolénky

vlna – tyčinka pokrytá šupinkami do sebe nálevkovitě zapadajícími
přírodní hedvábní – tyčinka s popraskaným povrchem
syntetická vlákna- skleněná tyčinka s různým zbarvením

4/ Určení dostavy tkaniny

Vyjadřuje se počtem osnovních a útkových nití na ploše 1 cm² lupou se čtvercovým okýnkem nebo se mechanicky spočítá počet osnovních a útkových nití ve tkanině (uprostřed).
U velmi řídkých tkanin se určuje dostava na 10cm².

5/ Určení vazby tkaniny:

Znázorňování vazeb – a) ve skutečné podobě, b) pomocí technické vzorkovnice – osnovní body se zaplní (plný čtvereček) a útkové se nechají prázdné (prázdný čtvereček), c) odlišnou vazbou, d) průřez tkaninou (podélná - přestřížením útkových nití nebo příčná – přestřížením osnovních nití).

U odvozených vazeb a kombinovaných vazeb je grafické znázornění poměrně obtížné.

Postup zpracování textilního předmětu v muzeu:

1/ Určení předmětu – identifikace (co to je?)

2/ Původní účel - podle sdělení informátora nebo podle dochovaných zpráv či známých analogií

3/ Popis předmětu – tvar, střih

3a/ Materiálové určení – zkoušky

3b/ Výzdobné techniky – barva, výšivka, krajka, aplikace, galanterie (knoflíky, zip, pajetky, korálky), vazba tkaniny, desén tkaniny

6/ Způsob získání – dar, výzkum, koupě, nález. Vše vždy doplněno datem a doplňujícími údaji odkazujícími na doklad o převzetí do sbírek

7/ Výrobce - odborná práce kurátora sbírky

8/ Datace – odborná práce kurátora sbírky

9/ Zařazení do systému – podle zvyklostí instituce, vzhledem k oborovému systému

10/ Zápis do sbírkové databáze – např. program DEMUS a BACH